

Boško Ivkov

ODLOMCI O KASNOM JESENJU

1

Čitavog jučerašnjeg dana kišilo, a odjutros se sunce bistro i pitko razliva po predelu i dobu.

Ali, ono što se tolikoga leta nije napilo sunca, neće ga se ni sada nadojiti.

Jer, svetlosti ove, isprane i lake, praznjikave, pune su bonosti zamiranja. Njihov odsjaj na teškome bakru lišća mladog a moćnog platana pod ovim mojim prozorom deluju samo kao bledunjavi odjek one sunčane lavine i magme koja se minuloga leta gusto i vrelo, zasopljeno i lepljivo slivala niz ovo isto stablo, žarko kapljući na travu pod njime i paleći rumen okasnelih nekih maslačaka.

Kasno je jesenje, duboko sjesenjenje, – treba reći zbogom sezonama leta i rane jeseni.

I u ovom današnjem, naizgled vedrom nebu, puno je cirusnog pramenja, koje će se već u kasnijem nekim prepodnevnim sat polako zgušnjavati u prave oblake. Cirusi su i inače vesnici lošeg vremena: oblaka i kiša.

Kiša je znamen kasnog jesenja.

A ono osećanje mokreži u čovekovo misli i duši sricanje je toga znamen.

Duša drveća, međutim, ne kisne, jer se blagovremeno uvuče pod koru, skriva u srž, u to srce biljkine srčike.

Ne, ne kisne misao biljne misli u kasnom jesenju, jer je ona negde duboko u sebi, samozaboravljena u predzimnjem zasnuću.

2

Kasno jesenje, to su oblaci i oblaci i oblaci, beskrajni i niski, iz kojih se ne zna kada će ponovo kiša, koja tek što je prestala, a izvesno je jedino to da od njih nema plavetnoga neba i jarkoga sunca. Sve je tmulo, sinje, vidike je progutala tmurna izmaglica tonje, a naokolne stvari i bića imaju smekšane, smekšane i razlivene, zamucene obrise, lelujave i pogružene. Ni glas neke 'tice, preostale iz leta, nije bistar i zvonak, nego zaglušen vlagom i maglom, zatavljnjen strahom od dolazećih kiša u severcu i mraznoga fijuka prolaznosti u inju i ledu večnosti smrti.

Ni misao u čoveka nije izoštrana, jasna i prodorna. Ne rasvetljava ona ni dan pod nebom, a još manje nebo u čovekovo duši. Kao da se i ona priprema za neko gluvo zimnje zasnuće, u kojem će spavati bez snova, mrtvo. Dremež posvaja čitavo biće: kao da bi da usni i sama srž u kostima, baš onako kako je već zasnula srčika u biljaka.

Čovek kunja.

Čitav svet i vas život u kasnom jesenju postaju tek san nekog zasnulog višnjeg spavača kome se prisniva život i svet u zasnuću bez snova.

I to lišće što, bez vriska, bešumno kaplje s mokrih grana, kao da kaplje s onamošnjeg nekog sveta: smeđ njegova bakra osmuđena je vatrama onamošnjeg pakla, u koji ćemo se i mi, jednom, smeće i bešumno otkinuti.

Ko hoće u kasno jesenje da bude vedar, mora iskopati neko nebo u sebi, i sunce u njemu, pa tek onda, njime iznutra rasvetljen, krenuti po samim sobom rasvetljenim stazama u dan.

Kasna jesen, to nije zbir i talog tek jednog jedinog, nedavno minulog leta, nego, čini se, čitavih vekova.

Svet je u kasnu jesen prepotopski star, pa se učini da mu nema niti može biti oprolećenja.

3

A kada, posle kasnojesešnjih danonoćnih kiša-"čobanuša", pa i prvoga, oretkoga i mokrog snega, koji je pao pre nedelju-dve, u kasnome novembru granu laki i osunčani dani, a obnoć modro nebo meko i toplo zamiriše na mladu detelinu, kao da je aprilsko, – onda se čovek, osunčane misli, prenut i oradovan, nađe u nedoumici. Zapita se je li je ta svetlost na kori drveća i njegovom obrazu, u misli mu i duši, doista stvarna ili mu se to samo privida...

Je li je čitav njegov život samo privid i san?...

I gde se beše zaturilo, zagubilo to okasnelo miholje? U kojem je budžaku predela i doba pregrmelu tolike kiše, pa i prve snegove, prestupne rane, prerane, preturilo preko glave, – da bi, vedro i suvo, neukaljano, bistro i čisto, najednom granulo s toliko sunčane vere i snage da se učini da kiša, možda, nije ni bilo, snega još manje, a da zime već nikako ne može ni biti?

Jesu li to kiše i mokri snegovi bili san, kaljav i turoban, ili je ovo sunce san nekog sna, vilinskoga i vilenoga, somnambulnoga i suludoga?

Kako bilo da bilo, vino kasnoga, prekasnoga miholja evo doista ne "udara u glavu", pa niti opija, ali pjani jer greje, ako ne baš kožu i telo, a ono vid i dušu, svakako.

Eno se golub na simsu sunča u prigrevici!... Još je skukunjen od zimogroze minule noći i hladne zorine rose, ali, kada se nebo digne i sunce ojača, uzleteće on visoko, visoko, da bi okupao krila u plaveti da bi se naključao modroga nebeskoga i rumenoga sunčanoga zrnja od kojega će živeti u dugim, predugim zimnjim danima magle, tonje, mraza, severca i snega. Da mu srce o Jovanu, u ciči od koje puca kora na drveću i srce u 'tica-ma, ne prepukne, spasavaće ga upravo ova i ovakva kasnomiholjska dohrana u nebu...

Vedro jutro okasnelog miholja u zamaklom novembru, – to je resko čisti zrak i blagodušna tišina svetlosti, žutnjikavo rumene, koju odnekud protkiva sinje gugutanje grlice, koje zbog nečeg nejasnog i neimenljivog – slutnje? slutnjine zebnje? – seća na tavnozagluhli huk sov o ponoći.

Hoće li sunce potavnjeti od gličjeg guguta, hoće li se oda nj nebo smračiti?...

Otkuda u tome ptičjem glasu toliko onog sivila prastarih, već uveliko olišajenih nadgrobnihih kamenova po našim zapuštenim i izrovanim seoskim grobljima u divljem, iskonskom nekom korovu tihe, gluvozamukle večnosti smrti?...

Ali, mimo te zapitanosti, uprkos njoj, treba širom otvoriti zene i dozvoliti plimi sunca da poplavi i spere sav ovaj sumor u duši!...

Pred svetlošću ne treba biti zamišljen, još manje nujan, kao ni pred suncem oprezan i mudar: ne treba se susprezati u sreći, niti veselu pesmu pevati u pola glasa. Još manje valja tuliti na način sove u ponoćni sat. Pa nije dobro ni gukati je na sinji način ove sinje grlice u svetlošću raspevanom jutru.

4

U kasnom jesenju, usred jarkog sunčanog jutra, očas umeju da odnekud, bez vetra, nadru hladne plime vazduha, pa se bistre vode zraka odjednom počnu mutiti od nekih omaglica, koje se, što dalje, sve brže zgušnjavaju u tešku magluštinu, koja, najposle, potopi svet. Potonu u nju krovovi i krošnje, zatra se vidici, zametnu čovekovi putovi. Zamre svet u mlečnom gluvilu...

Nastane doba u kojem jedino valja da se – sanja...

Magla se uvlači u misao i dušu.

Srećnima se učini da su potopljeni u magleno neko mleko radosti, kojemu nikada više neće biti vetra ni razveja, a nesrećni se dave u svome vaju, kojemu niotkud zraka ni oduška. Nigde vidika. Nigde i nikud izlaza u izbavljenje. Uteha im je jedino u tome što se pričini da sav svet, ovako udavljen, kopni, pa će tako iskopneti i sami oni, zajedno sa svojom nesrećom...

A, ako ima Boga, možda i bar malkice pre nje.

5

Treba zapisati, svakako treba zapisati te iskošene, isprane, prosečene svetlosti kasnoga jesenja, tu njihovu gracilnu krhkost, u kojoj više nije sunčane sočnosti i jarosti, jer su, sve, istkane od nujnosti i bonosti, od sete i nostalgije, a ne od snovanja, žudnje i nade!...

U njima više nema rađanja, nego samo zamiranja, ali onoga tihoga i svečanoga, bez krika i ropca, u nekoj uznositoj slavi svevečnoga neba i sunca, kojima niko ne može pokrasti prolećna oprolećenja.

I to lahko zlato, a i teški bakar lišća u krošnjama – taj sažeti, sažeženi život, sav zgusnut u sećanje na minulo leto i one onoliko silovite njegove propnje i šikljaje hlorofila, – sav je u dostojanstvu tihog i nemog opraštanja, u kojem je toliko nekolebljive vere da će se opet, već sledećeg proleća, kroz žilje, deblo i grane, vratiti u svet, vratiti u svet, pod nebo i sunce, 'ticama i ljudima.

Ima, sad, neke plahosti u letu golubijeg jata, koje sluti da će mu uskoro biti izmaknuto nebo, i ima neke spokojne tromosti u lebdaju crno razvijorenih vrana, instinktivno, a tako duboko i samozadovoljno svesnih da je nastupilo njihovo doba, koje više nikakvo sunce ne može razoriti... Bar ne do sledećeg proleća.

Da li to u vraninom graktaju ima i njenog ili to je samo naš očaj u njemu?...

A u dodiru ljubavnika nema plahosti, pa ni žestine, nego samo blagosti, u kojoj je teošćenje više tešenje nego bludni rasplamsaj.

U kasno jesenje ni u matera nema više prejake srdžbe kada prekorevaju svoju decu zbog nekog nevaljalstva, a u svetovanjima njihovim je sve sama stišana brižnost, koja zna da ne može sve o životu znati i u svemu na valjan način u svet svoju decu naputiti.

U kasno jesenje i matere naše postanu tihe i guste: mudre kao ta uzrela jesen...

Da, neizostavno treba zapisati te iskošene kasnojesenje svetlosti u kojima je toliko samilosti i za sve nas koji smo, odavno ničija deca, već uveliko osmuđeni zlatom i bakrom prolaznosti i minuća!

6

Kao i biljka, i čovek se u kasno jesenje uvlači u se, ali ne presabira samo minulu sezonu, kao što čini ona, nego i čitav svoj dotadašnji vek. Zgleda se i zamatra, razmatra šta je uradio od svog života i šta je život učinio od njega. Opet i opet se pita ko je i šta je, i šta će sa njime biti. Ako je zadovoljan tim razabirom i zbirom, osmehnuće se kao miholje, a ako je saldodm razočaran, natuštiće se kao kasnojesenje pretkišno nebo.

Kasna jesen i jeste podvlačenje crte pod sezonom i životom: ona je konačna žetva sveg leta, i zastoj i odah u meni vremena, samozgledanje, a i razgledanje, kao s nekog raskršća na proplanku s kojeg se vide svi putovi i stranputice kojima je čovek dospao dole je dospao. U svakom slučaju, do samog tog raskršća na proplanku, s kojeg pucaju vidici i otvaraju se putovi ili tek puteljci, kojima se, hrlimice i uspravno pod visokim nebom ili tek nevoljko bauljajući kroz neki niski i uski, od oblaka smraćeni prolaz u predelu dobu, može izbavljati u novi stari život.

Biva da neki srećnik pomisli, pa i naglas samome sebi kaže: Ako i odsad bude kao dosad, onda mi ni brigeša nije!

A biva i da neki nesrećnik, u najjednom iskrsloj nadi, samoga sebe, smućenoga i smlaćenoga, oruža snagom, odlučnošću i hrabrošću: Ako se sada iz svega ovoga izvučem, znaću kako ću dalje!... Neću više stranputnom stazom i osojnom stranom, nego samo pravce širokim drumom, a sve po izvedrici i prigrevici... Sve samom sunčanom džadom života!... Ako sija drugima, nek Sunce sija i meni, nimalo gorem od njih!...

A onome, pak, kome se u ovakvo kasno jesenje svi putovi za njim učine zabludnim jer zaludnim, a oni pred njime glibovitim i mračnim, neobećavajućim, onome, dakle, kome se svi njegovi putovi svežu u mrtvoudnicu, koja se ne može preseći ni maćem ni sekirom, – tome će se ista ta mrtvoudnica oko vrata ukazati kao jedino izbavljenje.

Sezona niskoga oblačnoga neba i danonoćnih lednih, suicidalnih kiša u severcu, koje gase i poslednju žišku nade i šibaju već i inače pokolebano uzdanje, – sezona je samoubistava.

A, samo da je odsudnoga, sudnjega mu dana jasnije i toplije kanuo zračak sunca u njegovu zenu, samo da mu je neko rekao neku topliju reć, samoubica bi preživio taj kritični dan, a potom, možda, proživio i čitav vek, više i ne pomišljajući da presudi samome sebi.

Jer, ništa kolebljivije od čovekove naizgled nepokolebljive odluke da se samodokine!

Samoubijanje je dubok, predubok ponor, pa, ma koliki da je oćaj koji ga je dognao do njegove ivice, u samoubici, onako naskroz razrušenome, teško se sabira snaga i hra-

brost za konačni skok u nepovrat. A sam taj skok, ako se ipak dogodi, kao što već i biva da se dogodi, nije čin gledanja nego žmurenja, i oka i svesti. Po tome, svako samoubistvo i jeste – pomračenje. I to ono koje traje tek tren, ali onaj presudni i neopozivi za čitav vek.

Zato nikako nije zgoreg, kada smotrite, ma i sasvim vam nepoznatoga, a vidno očajnoga čoveka, da mu, ma koliko nepoznatome, kažete "Dobar dan!" ili da ga bar pogledate milijim, toplijim okom.

Mnim da to ne može biti zgoreg za sretnutoga očajnika, a bogme ni za same vas: ko zna, ne do Bog, da li će i vama, jednom, uzmanjkati taj zračak pogleda i glasa da vas iznese s nekog vašeg mračnog suicidalnog dna u svetlost življenja.

Zbog toga, treba to kaparisati, svakako!...

Ljudi se ni u sreći među se preterano ne mare, a od nesrećnika svak gleda da se izmakne i umakne u neku bezbolniju i bezbedniju svoju sudbinu, u koju, ako je doista sreće, neće prečesto upadati ni obična upokojenja, a smrti samoubica još manje.

Ali, iako je samoubica tek neki vaš puki znanac ili samo sused s kojim niste imali bogzna kakva kontakta, a prisnosnosti nikako, – već i samo to puko poznanstvo biće više nego dovoljno da se, posle njegovog samoubijanja, s mene na uštap možda preupitivate: A da nisam mogao jadniku nekako pomoći?!

A, sumnje nema da će vas to pitanje moriti vasceli vaš potonji vek nakon samoubijanja nekoga bližnjega i rođenijega.

S tim što se u ovom slučaju može, kao anatema, otvoriti prokletstvo i "potpitanja": A da ga nisam možda i ja, nečim nehlotičnim, slučajnim, bar malkice gurnuo ka ponoru?

Klatno naših života najčešće se ziba od varljive nade do njena izjalovljenja, od uzdanja do razočaranja, od želje do kajanja zbog njena ostvarenja, od trenutnog ushićenja do trajnoga očajanja, – pa je čisti trefer i krupna sreća ako i kada te naše živote ozari neka radost, a na celovitiju i trajniju sreću ne sme se ni pomišljati, osim u lakomislenoj neumnosti i destilisanoj ludosti.

Kad stremi ka nečemu, čovek je pun propete snage, a kada to dostigne, biva ispražnjen i spuvan kao probušena dečija lopta. Ne samo neuspesi i nesreće, i uspesi i ushiti takođe troše čoveka, ponekad i više nego njegova neostvarenost.

Eto otkuda to da je najviše radosti i milja u čovekovoј nadi i snovanju!

I eto otkuda i to da smo kao malkice razočarani čak i kada nam se ispuni san, jer biva uvek pomalo sivlji i siromašniji od snovanja tog sna.

7

U suvo kasno jesenje čitave hrpe suvoga lišća pod drvoredom šuščaju nam oko nogu dok ih koračanjem razgrćemo, a u šumama fruškogorskim noge nam upadaju preko člana, do kolena, u te meke i duboke sagove od krhkih bakarnih ljuspica: to se minulo leto krljušta dok prolazimo odlazeći u prolaznost, a taj šuštaj lišća – šum je prominuća.

Čisto i lako je lisje kasnojesensko: bivši život više u sebi nema soka i strasti, ni ljubavi življenja, ali u njemu više nema ni bola. A to što se u njemu pričinja da je seta, to je samo naš vaj, ne nad njime mrtvim, nego nad samima nama prolaznima.

Sama boja tog mrtvog bakra, međutim, topla je, zbog čega se čini da je – živa. I da može ne samo zgrejati, nego i utešiti.

A kada se sakupljena hrpa lisja potpali, ona gori tiho, nekako svečano, kao da se spaljuju nekakve biljne mošti. I dim od ovih hrpa lagano se diže u nisko nebo i tromo se razleže predelom, kropeći sve pod sobom, kao tamjanom.

Ove kasnojesenje lomače lisja najveće se kadionice u predelu i dobu.

8

Kasno jesenje je sezona velikog spremanja, ali i još većeg pripremanja.

Od ostataka minule žetve i berbe krče se njive i bašte, pa se duboko oru i prekopavaju, potom se zasejavaju ozimim semenjem, sakuplja se lišće po parkovima, sokacima, bulevarima, jendecima i jarkovima; dobavlja se ugalj, drva i druga goriva za predstojeću zimu; kupuju se džemperi, šalovi, rukavice, kaputi, duboke cipele ili čizme; spravljaju se kompoti, pekmezi i druga, dotad još nepripremljena zimnica...

Odnekud do nozdrva dostruji miris pečenog kestena, koji zgreva i obodrava dušu, a do ušiju dopre oštar skik, pa krvav vrisak, a zatim hropav ropac zaklanog svinjčeta, koji čoveka istovremeno i zastraši i oraduje: ne činimo li smrtni prestup izbavljajući se iz preteće zimnje gladi? Ali, obećavajuća buduća zgrejanost i sitost umah briše grozu te pokajničke misli, i na zadovoljnom, široko osmehnutom licu domaćina, gle, nema ni trunke nedoumice, nekmoli kajanja, dok svojoj deci – za koju je brinuo da kroza ranojutarnji im san neće, možda, čuti onaj užasavajući svinjski vrisak i ropac – radosno nudi pečenu džigericu sa slaninicom...

Čovekova samoživost, kao vrhovni jer najprvotniji i najpotonjiji njegov instinkt, ali i osnovni princip življenja, nadjačava sve ostale obzire i principe.

9

I, onda, ovaj pah nevidljivog snega, koji je već pao negde na nekim dalekim bregovima, sav pun vlage i studij, sočan i rezak, koji istovremeno budi i zebnju i nadu, jednako kolebljivu i jednu i drugu: zebnju od zime kojoj, zapravo, još nije ni pravog početka, a kraja joj se već nikako ne da dogledati, i nadu da će budući sneg, prekrivši trulo lišće i gnjecav kal, pa i onu krv u njemu od zaklanog svinjčeta, izmiti i u ponovnu neku nevinnost iskupiti sav svet. Iz sumora ga izbaviti u svetlost, iz sjesenjene potištenosti u bistru vedrinu, iz pokleknuća u snatrenje i pregnuće.

Kada se punim plućima udahne taj miris dalekog snega, onog već sklonog padu umah može da povuče u posrnuće, a onoga ustremljenog ka izbavljenju – u otpor i pobedu.

Već sami taj miris snega je, tako, neka vrsta razmeđa međ dobima, ljudskim poslovi-
ma, običajima i raspoloženjima. Kanda se i ne treba tim mirisom dalekog snega previše napajati, jer on može kobno da pjani, pa i da usudno opije. Stoga, u toj sezoni, pred još iz daleka nepristigle snegove, ali koji već šalju glasnike svoga paha, možda treba disati oprezno i plitko, tek predišući, a kad se prevali doba, kasna jesen u ranu zimu, i kad prvi

snegovi doista obele i pod nebo vaznesu svet, tek onda s punim plućima i iznovnom nadom.

Kasno jesenje i jeste vreme čovekove neke mimikrije, kada se on povlači u se, uvlači pod svoju kožu pod ljušturom već iznošene odeće, i pod krov neke stare pomisli koja ga je i u ranijim pošasnim vremenima i neprilikama onadavanjem umela da izbavi iz očaja. Zbog svega toga čovek u ovom razlomnom dobu može pomnogo da sličići kornjači, koji se uvlači u oklop na prvi čovekov bat, ili da sličići pužu, koji se uvlači u svoju kućicu na prvi dodir dečijeg prsta.

Eto zbog čega u kasno jesenje gasne žar u čovekovom glasu i tihne žamor u njegovom razgovoru.

Ne postaje čovek tada tiši zbog toga što je mudriji, nego stoga što je oprezniji i usplahireniji.

Uplašeniji.

10

Kasno jesenje: gnjecavi dani, gnjecave noći – mokrež i glib vremena i misli.

11

Biva da kasnojesenji dan, još valjano ni rasvanjen, počne da gasne od samoga jutra.

Na onu provedricu na istoku kroz koju je bilo izgrejalo nešto sunca, utoliko jarkijeg što su oblaci naokolo njega bili tmastiji, zarana počinje da se navlači svila tanušnog pramenja, koja, kao neka mrena na oku svetlosti, sve više muti bistru rumen Sunčevih zraka. Što dalje, ova mrena u procepu provedrice je sve gušća i deblja, i dan počinje da se smračuje. 'Tice još valjano ni izgrejale nisu, niti stigle da kliktavo oglase svoju oradovanost Suncem, a već se odnekud čuje samotan i zagluhlo somotast guk grlice, u kojem je tako mnogo sinjega oblaka i još sinjijeg pepela.

Ako i ne s drugoga sveta, oglašava se to ona iz nekog bezvremena: iz potavnelog sećanja na leto.

Dok se dan sve više grusne u neku sinju tavnost, niotkud ni daška vetra: kad svetlost umire, sve zamre. Sve je – sama tišina. Sve ćutnja. Muk.

A, ako i neće umreti, svet će zaspati, onim dubokim snom kojemu samo snovidni i lakoverni naziru buđenja.

12

A kad već zamakne doba kasnoga jesenja, pred samu zimu, iznenada ume da osvane neki sasvim vedar dan i tih dan, sav od zvonke vedrine neba i titrave zlaćane sunčevine, kao što biva samo u rana proleća. Čovek tad spaža svu lepotu svetlosti. U njoj više nije gustine ni snage da greje, pa su sve njene energije sabrane u čar obasjavanja. Svet u minuću biva izoštreo vidljiv i bono upečatljiv. Svaka preostala liska na najgornjoj gran-

čici krošnje jasno je uočljiva: britko upada u vid, tako da se onome koji je gleda čini da je nikada više neće zaboraviti.

To, dakle, svojim predsmrtnim obasjanjem pokazuje svem svetu sav svet, u svakom njegovom detalju jednako kao i u njegovoj sveukupnosti: iako je odavno sve zamrlo, život je, evo, bogat i pun, a nataložena smrt u njemu je laka, lahorasta i – nestvarna. Konačne smrti zapravo i nema, nego samo predaha, odmora od pregustog, prežarkog, prezasopljenog života, koji je letos bio pretio da samoga sebe uguši. Zamrla biljna materija, zgusla i nema, sada se spokojna priprema za razlaganje: ovo će od nje u vetar, a ovo drugo u kiše i snegove, a sve će ipak, na kraju, biti predato Majci Zemlji i korenju, za buduće neko oplećenje.

Ništa ne gine sasvim, i svakoj smrti biće još živoga života, možda već sledećeg prama-leća.

Tokovi materije, mene biljke, struj čoveka i životinjke – to je živi život, u kojemu živoga struja čoveku i zverčici ima samo onoliko koliko oni umeju da se sa životokom biljke združe i stope.

13

Biće da se u liku onih stoletnih i višestoletnih stabala u kasnom jesenju njihovog življenja, koje narod s nekog tajnog a dubokog razloga naziva zapisima, dižu likovi naših pradedova, samo što u nas nije oka da ih u njima spazimo i prepoznamo.

A u natrulim panjevima po ritovima i močvarima možda još uvek dremaju naši pradrevni, davno odbačeni, poluzaboravljeni bogovi, koje i najstarostavnije knjige jedva da pamte.

Ali, i mimo i protiv tog nesećanja, ipak treba blago staviti dlan na živo ili mrtvo deblo u kasnoj jesenju suncu, prisno prisloniti obraz na njegovu koru: svojom krvlju, dakle, toplo dodirnuti pritišani dah onih koji su davno iščezli.

Da smo se sreli i rođački pozdravili, – to tada možda i neće doslutiti naša krv, ali će to toplo osetiti i duboko znati sećanje na život onih koji su i smrti budni pamćenjem.

Jer, nema ivera niti ima trunke u kojoj ne bdi sećanje na bivši život.

Iz toga sećanja, on se i budi.

Kasno jesenje je doba dugih senki i dubokoga pamćenja.

14

Kasno jesenje je doba dugih senki i senovitih seni.

I doba dubokog pamćenja.

(U kasno jesenje 2003)